

CIRKELDANS VAN EEN ZUID-AFRIKAANSE SLANG: EEN BERICHT EN EEN SPECULATIE

CIRCLE DANCE OF A SOUTH-AFRICAN SNAKE: A NOTICE AND A SPECULATION

A.A. Verveen
Poelwaai 3
2162 HA Lisse
www.verveen.eu

A.A. Verveen
Poelwaai 3
2162 HA Lisse
www.verveen.eu

In het artikel over de eerste waarneming van het rondcirkelende gedrag (de 'cirkeldans') van een slang (Verveen en de Cock Buning, 2003, bij de kousenbandslang *Thamnophis sirtalis*) vroegen wij ons af 'of dergelijk cirkelgedrag ook bij andere soorten slangen voorkomt.' Hierbij plaatsten wij de volgende kanttekening: 'In elk geval hebben wij het nooit bij *Boa constrictor* gezien.'

Omdat de mythe van de in zijn eigen staart bijtende slang zowel heel oud is als *op bijna alle continenten voorkomt*¹ (behalve Antarctica en misschien Australië), veronderstelden wij dat onze jager-verzamelaar voorouders scherpe natuurwaarnemers waren en dit gedrag nu en dan moeten hebben waargenomen. Kennis van hun omgeving en dus ook van de slangen moet bij hun levenswijze van levensbelang zijn geweest. De waarneming dat een door de vervelling 'wedergeboren' dier onmiddellijk een 'feestelijke' cirkeldans uitvoerde, moet op onze voorouders een diepe en blijvende indruk hebben gemaakt.

Omdat dit zich 'verjongende' dier reeds in die tijd als een symbool voor een lang

In the paper about the first observation of circling behaviour ('circle dance') of a snake (Verveen and de Cock Buning, 2003, for the garter snake *Thamnophis sirtalis*) we asked whether or not 'this cycling phenomenon also occurs in (isolated) males of other snake species.' We noted, however, that 'We never saw anything like it in *Boa constrictor*.'

The myth of snakes that bite in their own tail or even swallow it is both very old *and occurs on about all continents*¹ except Antarctica and perhaps Australia. We hence surmised that our hunter-gatherer ancestors being keen observers of nature did occasionally observe the circle dance of the snake. To be knowledgeable about their environment including the snakes must have been a crucial condition for their way of life. The occasional observation of a by the act of sloughing 'reborn' snake to immediately and vigorously enact a 'festive' circle dance must have made a deep and lasting impression on our forebears.

They may have communicated their observations, ultimately in mythical shape,

leven moet zijn gezien, zal dit gedrag ten slotte in mythische vorm zijn doorgegeven in de vorm van de zich in de staart bijtende slang, het symbool voor de eeuwigheid, volledigheid en voor het leven zelf. Daarop vroegen wij de lezers bij willekeurig welke slang op het optreden van dit verschijnsel te willen letten en dit dan te rapporteren. Daarop ontvingen wij enkele berichten over het optreden van de cirkeldans bij andere *Thamnophis* (onder)soorten, te weten *Thamnophis proximus* en *Thamnophis sirtalis parietalis* (Verveen en de Cock Buning, 2005, blz. 32 en 33).

In 2008 publiceerde Peter Schilperoord een gedetailleerd artikel over het houden en verzorgen van schildcobra's, *Aspidelaps lubricus*. Deze dieren leven in de halfwoestijnen in het zuiden van Afrika. In dit artikel beschrijft Peter over zijn kweek met deze slang een voor ons bijzonder interessante observatie (2008, blz. 101-102):

- 'Op 4 februari vervelde het vrouwtje van *Aspidelaps lubricus lubricus*, het mannetje was haar enige dagen eerder al voorgegaan. Vrijwel onmiddellijk na de vervelling maakte het mannetje aanstalten om met haar te paren. Dit heeft hij in de periode voor de vervelling ook al geprobeerd, maar het vrouwtje liet toen met luid gesis en schokkende lichaamsbewegingen merken dat zij niet gediend was van zijn avances. Voor de paring heeft het mannetje een tijd cirkels gedraaid over zijn eigen lijf en wreef met zijn kin over zichzelf en objecten. Iets wat ook bij Kousenbandslangen (*Thamnophis*) schijnt te gebeuren.'

Het cirkelen over het eigen lijf is nu waargenomen in tot twee verschillende superfamilies² behorende families (*Colubridae*,

since the by sloughing 'rejuvenated' snake became a longevity symbol. The additional occasional observations of a circling snake may, hence, lie at the root of the tail chasing or even tail-biting symbol of eternity, of fulfilment and of life.

We then asked the reader to be attentive to this phenomenon and to report it when noted. We received a few observations on the occurrence of the circle dance in some other *Thamnophis* (sub)species, namely *Thamnophis proximus* en *Thamnophis sirtalis parietalis* (Verveen en de Cock Buning, 2005, pp. 32 and 33).

In 2008 Peter Schilperoord published a well-wrought paper about the husbandry of the Coral cobras *Aspidelaps lubricus*. These snakes live in the semi-desert areas of the southern part of Africa. In this paper Peter mentions a for us very interesting occasional observation with regard to breeding (2008, pp. 101-102):

- 'The female *Aspidelaps lubricus lubricus* moulted on February 4th, a few days after the male shed its skin. Directly following her shed did the male try to mate with her. He had tried it several days before but she had then denied him with loud hisses and shaking movements of her body. Before mating with her the male moved in circles over his own body and rubbed his chin over himself and over some objects. Something that also seems to happen with garter snakes (*Thamnophis*).' (Translation by AAV).

From this report follows that the circle dance has been observed in two different families (*Colubridae*, genus *Thamnophis* and *Elapidae*, genus *Aspidelaps*), belonging to different superfamilies² and living in

genus *Thamnophis* en *Elapidae*, genus *Aspidelaps*), levend in twee verschillende continenten en zelfs in de twee verschillende hemisferen (respectievelijk in het noorden van Amerika en in het zuiden van Afrika). Ook is het nu duidelijk dat dit gedrag nauw met zowel de voorplanting als de vervelling samenhangt. Tot zover het bericht. Dan volgt nu de speculatie.

Gegeven de wijd gevarieerde verspreiding van deze twee families, evenals het grote aantal leden ervan, is het waarschijnlijk dat het fenomeen van de cirkeldans op alle continenten voorkomt. Gezien deze 'Afrikaanse vondst' is het denkbaar dat de mythe van de slang die in de eigen staart bijt^{1,3} mogelijk uit de plaats van de wieg en misschien zelfs uit de tijd van het ontstaan van de moderne mens stamt. Tijdens de hierop volgende verspreiding van de mensheid over de wereld, kan de mythe telkens zijn bekrachtigd door de incidentele lokale observatie van de cirkeldans. Andersom is het evenzo mogelijk dat dit idee onafhankelijk van elkaar op verschillende plaatsen is ontstaan door lokale observaties van de op de vervelling aansluitende cirkeldans.

Overigens is het een merkwaardige coincidentie dat de twee rapporten over het optreden van de cirkeldans betrekking hebben op de oudste – Afrika, de publicatie van Peter Schilperoord – en de jongste – Amerika, de eerste waarneming van de dans – door de mensheid gekoloniseerde delen van de wereld. Het lijkt er nu dus op dat dit verschijnsel kan optreden wanneer een volwassen mannetje vervelt, zelfs wanneer een vruchtbaar vrouwtje in de buurt is.

Geef het s.v.p. door wanneer een cirkeldans is waargenomen. Deze oproep geldt

two different continents, and in the different hemispheres as well (the northern part of America and the southern part of Africa, respectively). It also became clear that this circling behaviour is closely connected with procreation as well as with the act of sloughing. Thus far as regards the message. Now follows the speculation.

From the widely scattered distribution of the members of these two families combined with the large number of species follows that the circle dance may occur on all continents. In view of the 'African find' by Peter Schilperoord then the origin of the myth of the snake that bites in its own tail^{1,3} may be located at and perhaps even date from the African cradle of mankind.

During the subsequent dispersion of mankind over the world the myth may have been reinforced by occasional local observations of the post-shedding snake dance. It is, however, also possible that this particular idea came independently into being at different times and places by local observations of this aspect of snake behaviour.

Note the strange spatial coincidence with regard to the two reports on the circle dance. The Schilperoord publication concerns a snake living in the vicinity of the oldest location occupied by modern man, while the original published observation of the circle dance refers to a snake living in the youngest area colonised by mankind.

Whatever may be the case please keep one's eyes open for this phenomenon when an adult male is going to slough its skin, perhaps especially so when a willing female is in the vicinity and please do report it when a circle dance has been observed.

in het bijzonder de eigenaars van ('moderne') slangen afkomstig uit verspreidingsgebieden in Australië, Azië, Europa en Zuid-Amerika. Vermoedelijk treedt deze dans niet op bij de 'oude' slangen (boa's en pythons).

This appeal applies especially to owners of ("modern") snakes originally living in Asia, Australia, Europe and South-America. The circle dance probably does not occur in the "older" snakes (boas and pythons).

Referenties en websites / References and websites

Schilperoord, P. 2008. 'Het houden en verzorgen van de Koraal Schildcobra, *Aspidelaps lubricus lubricus*, en de Namibische Schildcobra, *Aspidelaps lubricus cowlesi*.'

'The husbandry of the Cape Coral cobra *Aspidelaps lubricus lubricus* [laurenti 1768], and the Namibian Coral Cobra *Aspidelaps lubricus cowlesi* [bogert 1940]'. *Lacerta* 66 (1-3): 92-111.

Verveen, A.A. en T. de Cock Buning, 2003. The circling serpent: (2) *Thamnophis sirtalis*. De rondcirkelende slang: (2) *Thamnophis sirtalis*. *Litteratura Serpentium* 23 (3): 109-123.

A.A. Verveen & T. de Cock Buning, 2005. The circle dance of the garter snake *Thamnophis sirtalis sirtalis*. Second registration on video.

De cirkeldans van de kousenbandslang *Thamnophis sirtalis sirtalis*. Tweede registratie op video. *Litteratura Serpentium* 25 (1): 19-34

¹ Azie, Europa, Amerika, Afrika:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Ouroboros>

Australië:

<http://www.convictcreations.com/animals/snakes.htm>

² <http://www.reptile-database.org/db-info/taxa.html#Ser>

³ [http://en.wikipedia.org/wiki/Serpent_\(symbolism\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Serpent_(symbolism))

<http://en.wikipedia.org/wiki/Ouroboros>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ouroboros>

Afbeeldingen van deze slang / Pictures of this snake:

<http://academic.sun.ac.za/capeherp/cederberg/snakescoral.htm>

<http://images.google.com/images?hl=en&q=aspidelaps&btnG=Search+Images&gbv=2>

A.A. Verveen, 2009.
**Cirkeldans van een Zuid-Afrikaanse slang:
een bericht en een speculatie**
Litteratura Serpantium 29 (3): 114-117

A.A. (Bert) Verveen, 2009.
**Circle dance of a South-African snake:
a notice and a speculation**
Litteratura Serpantium 29 (3): 114-117

© Copyright:

Creative Commons Licentie

volgens: / according to:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

berust bij: / belongs to:

Litteratura Serpantium & A.A. Verveen

Zie: / See:

<http://www.verveen.eu/Page002PublicDomain.htm>

Men mag de inhoud van dit artikel gebruiken mits er adequaat naar wordt verwezen (zie hierboven) en dat het in de bijbehorende lijst van publicaties wordt opgenomen, dit alles naar goed wetenschappelijk gebruik.

Bij het publiceren van een foto of grafiek moet de auteur ervan in het onderschrift worden vermeld.

This paper may be used, but it is, of course, understood that any use of the work mentioned in this paper will be adequately referred to (see above), as well as mentioned in the list of references accompanying such a publication, on paper or for a different medium, according to good scientific and public usage.

The author of a picture or graph should be mentioned in the caption too.